

Galileo Baw

H J A L M A R B A R R

FÖDD 5/12 1875 - DÖD 28/2 1940

*»Bort gå de,
stumma skrida de,
en efter en till skuggornas värld.»*

En solskensmänniska har gått ur tiden. En man med en ljus och ädel syn på livet, med en varmt religiös åskådning och dock en livsbejakande inställning, en god vän har lämnat oss. HJALMAR BARR har tagit steget över dödens mörka flod.

Axel Hjalmar Barr föddes den 5 december 1875 på Braxstads egendom i Östergötland och var son till lantbrukaren och revisorn Carl Gottfrid Olsson-Barr och hans maka Gunni Maria Pettersson.

Fadern var omutligt rätträdig, trosviss, med fasta principer, orädd, stridbar och synnerligen arbetsam. Såsom motto kunna vi taga hans egna ord: »Fatta mod, gå på med redligt sinne. När vi kämpa för sanning och rätt stå vi på den segrande sidan.» Med detta rättesnöre förstå vi, att han satte sin prägel på sin omgivning och att hans gudsfruktan och rätträdighet påverkade alla som kommo i beröring med honom, och då särskilt familjekretsen.

Modern var en trofast, hängiven och mild natur, som passade vid sidan av en man som Olsson-Barr.

I hemmet följdes faderns ord i allt, och som ett exempel kan nämnas att när han, efter sin anslutning till frälsningsarmén, ansåg att en hel del av den värdefulla men världsliga litteratur, som fanns i hemmet, var onyttigt, brändes den utan förbarmande.

I en bok om C. G. Olsson-Barr står att hans hustavla innehöll de trenne buden: »Lydnad, arbetsamhet och punktlighet». Han krävde av de sina vad han fordrade av sig själv. Slöhet och lättja hatade han. Han var dock ej blott den stränga fadern, utan hans umgänge i hemmet med de sina var i hög grad tilltalande. »Han

(187)

var», heter det i nyssnämnda bok, »så glad och öm mot maka och barn och röntte ett liknande gensvar från deras sida. Hemmet var ett riktigt solskenshem.» Betecknande för stämningen i hemmet är det yttrande han vid ett tillfälle fällde till barnen: »Mina barn, ingenting går upp mot kärleken».

I denna miljö växte Hjalmar upp som en av en stor syskonkrets, och detta blev grundläggande för hans vidare utveckling. Han ärvde sin moders godhet och kärleksfullhet, sin faders rättrådighet, mod och arbetsamhet samt bådas religiösa läggning.

Hjalmar Barr gick alltså ut i livet med de bästa förutsättningar, och han infriade dem. Såsom ung pojke var han visserligen en uppfinningsrik odygdsamakare, och många äro historierna om hans upptåg. De hade alla det gemensamt, att de icke avsågo fula pojkestreck. Han tog skulden på sig för vad han gjorde, och han tog och modigt emot den bestraffning av den stränga fadern, som den blida modern ej kunde förebygga.

En episod ur den unge Hjalmars liv, som han gärna berättade, förtjänar att återgivas. Under lek på gårdens magasinsvind rullade Hjalmar en full tjärtunna fram och åter på golvet och det var särskilt roligt att gå så nära öppningen i väggen som möjligt. Till sist kom tunnan för långt ut och störtade ner. Vid sitt försök att hejda tunnan i fallet föll även Hjalmar och hamnade i den uttrinnande tjäran från den splittrade tunnan. Resultatet blev ej blott en grundlig rengöring, utan en lika grundlig bastonad.

Från Braxstad flyttade familjen till Vadstena, där Hjalmar genomgick det femklassiga läroverket. Studierna gingo bra, och han fortsatte dessa i Linköpings högre allmänna läroverk. Här framträdde alltmer hans håg för biologien, särskilt botaniken, i vilket ämne han hade högsta betyget. Hade ekonomien tillåtit, skulle han säkerligen hava studerat vidare och ägnat sig åt naturvetenskapen. Hans sorg över att ej kunna fortsätta sina kära studier var stor, men han resignerade och gick över till annan verksamhet.

Sina ferier tillbragte Hjalmar Barr på den egendom fadern inköpt i samband med flyttningen från Braxstad och där familjen till en början vistades blott under sommarmånaderna. Under dessa tider deltog han i arbetet på jordbruket. Faderns originella reformer tilltalade hans sinne för humor och han berättade med talang roande episoder från dessa perioder.

Hjalmar Barr började sin bana i det praktiska livet hos en köpman i Linköping men kom snart som bokförare till frälsningsarméns högkvarter. Här behövde han dock ej stanna länge, utan kom genom en farbroders förmedling såsom bruksbokhållare till Söderfors. Det var år 1893, och Hjalmar Barr var då 18 år. Han kom då in på den bana, som han sedan ägnade sitt liv åt.

Söderfors var vid denna tid ett typiskt mellansvenskt bruk, där brukspatronen regerade enväldigt. Det var den kände P. G. Tamm, som där förde spiran.

En av Hjalmar Barrs dåtida kamrater skriver: »Miljön var en helt annan på Söderfors än vid högkvarteret, men tack vare sitt rörliga, livliga intellekt anpassade sig den späda, blyga ynglingen snart till kamratkretsen. Några av de äldre kamraterna togo sig an ynglingen och särskilt Adam Pehrson hade ett stort inflytande över honom samt stod honom bi som en god, äldre bror. Kamratlivet på bruken var den tiden ej vidare lämpligt för en ung oerfaren man, men en naturlig godhet och fasthet i karaktären och en ideell läggning, grundlagd i det utomordentliga hem han utgått ifrån, hjälpte honom genom frestelserna. Att sådana förefunnos förstår man lätt då man hör att han ofta hade i uppdrag att sällskapa med affärsresande, som kommo till bruket.»

Efter några år på Söderfors sökte Hjalmar in vid Bergsskolans i Falun högre kurs och kom efter avlagd utmärkt examen till det under Söderfors lydande Älvkarleö bruk. Här blev han driftsingenjör. Vid den tiden fanns vid Älvkarleö såväl lancashiretillverkning som fjädersmedja och sågverk.

Vid sidan av sitt arbete bedrev Hjalmar Barr självstudier och ägnade sig därvid särskilt åt matematiken.

Blidheten i hans väsen hade nu parats med en trevlig rättframhet och han hade ingen svårighet att modigt säga sin mening då det behövdes. »Han är som en geting», yttrade brukspatronen en gång om honom.

Redan 1901 upphörde anställningen vid Älvkarleö och Hjalmar Barr flyttade till Lesjöfors bruk, där han efterträdde sin gamla, goda vän Adam Pehrson. År 1904 blev han överingenjör vid bruket, vilken befattning han innehade till 1907.

Till Hallstahammar kom han nyssnämnda år och han ägnade de återstående 33 åren av sitt liv åt sin tjänst där. Här kom han på sin rätta plats. Road av beräkningar och detaljer, fick han här an-

vändning för sina kunskaper och sin kanske ännu mer teoretiska än praktiska läggning. Han nedlade ett förtjänstfullt arbete på standardisering av tillverkningen och bidrog verksamt till en utveckling av fabrikationen. Till sina chefer stod Hjalmar Barr i ett synnerligen gott förhållande och deras goda samarbete bar rik frukt.

Hans von Kantzow skriver om honom bland annat: »Hjalmar Barr förblev livet igenom den gode, glade kamraten med det vänfasta sinnet och hans hängivenhet för sin kära Bultfabrik tävlade med hans trofasthet gentemot sina vänner. Fabriken växte och mångdubblades under hans långa tjänstetid och han växte allt mer ihop med den.

Som arbetsledare var Hjalmar Barr temperamentsfull och noggrann. Kom han på att någon felade, fick denne säkert erfara, att han levde. Ibland tyckte Barr nog själv, att han varit väl brysk och sökte han då i regel släta över det genom något bra skämt eller en mustig historia.

För sitt ordnings- och detaljsinne fick han användning inom Sveriges Maskinindustriförenings Standardiseringskommitté, där han under många år var en aktad medlem, liksom i egenskap av inspektör för Bultfabriks AB:s kalkyl- och katalogavdelning. Den av honom utarbetade större upplagan av Bultfabriks AB:s katalog användes bland konstruktörer ute i landet som en värdefull uppslagsbok.

Även utanför sitt egentliga arbetsområde hade Hjalmar Barr många intressen. Han var intresserad samlare både av böcker, växter och frimärken. Hans bibliotek täckte nästan varje fri yta i hans stora tjänstevåning. Särskilt intresse ägnade han åt botaniken. Han älskade att få vara ensam med sina böcker i sitt bibliotek och att få vara ute bland blommorna i naturen. Sina semestrar tillbragte han nästan undantagslöst med flora och portör i någon naturskön trakt.

Framför allt var Hjalmar Barr en god människa. Hans hjälpsamhet mot sina medmänniskor var stor och många voro de, som vände sig till honom för att få råd och hjälp och få voro de, som gingo bort utan att ha blivit hulpna. För att hjälpa vänner, som kommit i nöd, riskerade han t. o. m. vid vissa tillfällen sin egen ekonomi. Han var övertygad om att vår Herre ordnar allt till det bästa och däri fick han också rätt.

Hjalmar Barr lämnade ett välförrättat livsverk bakom sig.»

En gammal förman vid Bultfabriken har nedtecknat sina tankar om överingenjören. Han skriver förutom annat följande: »Hans uppträdande i sin tjänst bland oss arbetare här var alltid den noble herremannens, och ledarens fina takt gav honom alltid vår högaktning och vårt förtroende. Han var en handlingens man i allt, färdig att råda och hjälpa. Han ställde stora krav då det gällde punktlighet och ordning.

Överingenjör Barr var en god och glad chef. Alltid ett gott ord späckat med humor. Snar för bestraffande ord, men snar att förlåta. Han hade ett varmt deltagande sinne med de lidande, och där han kunde hjälpa gjorde han det. Han slutade sina dagar i den förvissningen att det bästa hade han kvar.

Sörjd och saknad av många bland de gamla vid Bultfabriken.»
Så långt den gamla förmannen.

Hjalmar Barr företog ett flertal studieresor, bl. a. till Tyskland, Frankrike, Belgien och U. S. A.

Han tillhörde av ideella sällskap Frimurare-Orden och Sancte Örjens Gille.

På Lesjöfors lärde Hjalmar Barr känna sin blivande maka och år 1907 förenades han med Hilda Löf i det äktenskap som döden upplöste. Han var en synnerligen god make och fader. Hans enda barn, dottern Bie, var hans ögonsten.

Hjalmar Barr, eller Figge, som han hette i vänkretsen, var en sällsynt god kamrat. Trots sin särskilt på senare år djupa religiositet var han alltid glad med bland de glada. Han hade stort sinne för humor och uppskattade ett gott skämt. Men bästa kamraten var han då livets allvar gjorde sig påmint i en eller annan form. Han kunde trösta som få och han visade, som hans far hade sagt sina barn, att intet gick upp emot kärleken. Den gudomliga kärleken var hans styrka, och en varm gudsdyrkan hans sköld. I alla skiften förlitade han sig på den Trefalt Store, och hans tillit kom aldrig på skam. Då han med sina vänner »löste livets gåtor», som det kallades, kom samtalet ofta in på religiösa ämnen och han lät då förnimma sin ogrumlade barnatro på en allgod Gud.

Hjalmar Barr hade många intressen som bundo honom till livet — det stora intresset för arbetet, den varma kärleken till markens blomster, hänförelsen i umgänget med de kära böckerna, och först och sist hans kära närmaste — men han räddes ej för döden, utan motsåg den med lugn och förtröstan, även under hälsans dagar.

När sjukdomen kom, mötte han den som en man. Ingen veklig klagan kom över hans läppar. Rätt länge torde han hava haft klart för sig att hans sjukdom knappast skulle komma att vändas i hälsa, men ej ens för sina närmaste klagade han däröver. Och när krafterna blevo allt svagare och hoppet om ett vederfående helt försvann lämnade han sig med full förtröstan i Allmaktens hand, viss om att livet ej var slut med döden utan blott ett fjät framåt på utvecklingens långa och mödofulla väg mot fullkomningen.

Den 28 februari 1940 insomnade Hjalmar Barr lugnt och stilla med sina händer knäppta som till den bön han så ofta bedit.

En länk bröts ut ur den stora syskonkedjan, en solskensmänniska gick ur tiden, en trogen arbetare nedlade sina jordiska verktyg. Visst är saknaden stor, visst är sorgen över att han så tidigt skulle lämna sina kära och sina många vänner tung. Vid hans bår märktes detta nogsam, men där spårades ock något oändligt större. Alla kände säkerligen, att de ord, med vilka kungörelsen om hans bortgång slutade: »Så skiljas vi åt för att mötas igen» ej voro några tomma ord blott utan inneburo den djupa förvisningen om ett återseende i en bättre värld.

Osökt kommer i minnet Victor Rydbergs vackra ord:

»Hvad rätt Du tänkt, hvad Du i kärlek vill,
Hvad skönt Du drömt kan ej af tiden härjas.
Det är en skörd, som undan honom bergas,
Ty den hör evighetens rike till.
Gå fram, Du mensklighet, var glad var tröst,
Ty Du bär evigheten i Ditt bröst!»

Sancte Örens Gilles högtidsdag den 23 april 1940.

Axel Löf.